

KS. ANDRZEJ BEZKOROWAJNY

WIARA JAKO ŁASKA DUCHA ŚWIĘTEGO.
ANALIZA NA PODSTAWIE PRZEPOWIADANIA
KARDYNAŁA MARIANA JAWORSKIEGO

FAITH AS THE GRACE OF THE HOLY SPIRIT.
ANALYSIS BASED ON CARDINAL MARIAN JAWORSKI PREACHING

A b s t r a c t. The Catechism of the Catholic Church in point 737 mentions the essential role of the Holy Spirit, who not only “prepares men” but also “goes out to them with his grace, in order to draw them to Christ.” Therefore, the Third Person of the Holy Trinity plays an essential role for development of human faith. The above-mentioned issue was developed by Cardinal Marian Jaworski during his almost 18 years pastoral service in the Archdiocese of Lviv – Ukraine. This article presents the most important issues regarding the role of the Holy Spirit in developing human faith. The analysis of material made it possible to divide the references into two groups. The first concerns the Holy Spirit, who is “the Soul of the Church”. The second focuses on the concept of the Third Person of the Trinity, who is the source of knowing God.

Key words: Cardinal Marian Jaworski; faith; grace; Holy Spirit.

Wiara jest żywą relacją między człowiekiem a Bogiem, między osobą człowieka stworzonego na obraz Boży a Bogiem w Trójcy Osób¹. Niezwykłą rolę w tej relacji bosko–ludzkiej odgrywa trzecia Osoba Boska – Duch Święty. Katechizm Kościoła Katolickiego podkreśla wyraźnie: „poznanie wiary jest możliwe tylko w Duchu Świętym. Aby pozostawać w jedności z Chrystusem,

Ks. dr ANDRZEJ BEZKOROWAJNY – wykładowca w Wyższym Seminarium Metropolitalnym we Lwowie-Brzuchowicach; adres do korespondencji: вул. Львівська 62, 79491 Львів-Брюховичі, Ukraina; e-mail: a.bezkorovayny@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5018-9919>.

¹ Por. K. GÓZDŹ, *Logosowy charakter wiary według Josepha Ratzingera – Benedykta XVI*, „Polonia Sacra” 17 (2013), nr 2 (33), s. 44.

trzeba najpierw być poruszonym przez Ducha Świętego. To On wychodzi naprzeciw nas i wzbudza w nas wiarę”². Szczególną uwagę Osobie Ducha Świętego w swoim przepowiadaniu poświęcił kard. Marian Jaworski – wieloletni ordynariusz Archidiecezji Lwowskiej na Ukrainie³.

Biskup Lwowa, głosząc słowo Boże, bardzo często podkreślał niezwykłą rolę Ducha Świętego w rodzeniu się wiary, jak również w jej dalszym rozwoju. Według niego prawdziwe spotkanie z Bogiem i poznanie Go w Jezusie Chrystusie dokonuje się dzięki działaniu łaski i mocy Ducha Świętego w sercu człowieka. Kardynał uważa, że to nie jest poznanie Boga na podstawie oglądania rzeczy widzialnych, ale poznanie „w wierze”, którego źródłem jest Duch Święty⁴. Ducha Świętego otrzymujemy, przyjmując sakrament chrztu świętego, a następnie, gdy przystępujemy do sakramentu bierzmowania, wtedy Duch Święty zaczyna w nas działać i uzdalnia do poznania Chrystusa, który w pełni objawia Ojca⁵.

Celem niniejszego artykułu jest analiza działania Ducha Świętego w życiu wiary chrześcijańskiej na podstawie przepowiadania kard. Jaworskiego. Z jednej strony artykuł ukaże spojrzenie Biskupa Lwowa na to, jak Duch Święty staje się źródłem poznania Boga i Jego dzieł zbawczych. Z drugiej zaś strony

² *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Wydawnictwo Pallottinum, Poznań 2002, nr 683 (dalej cyt. KKK).

³ Kardynał Marian Jaworski – ordynariusz Archidiecezji Lwowskiej w latach 1991-2008. Urodził się 21 sierpnia 1926 roku we Lwowie, w rodzinie mieszczańskiej Wincentego i Stanisławy, z domu Łastowieckiej. Po uzyskaniu świadectwa dojrzałości w 1945 roku wstąpił do lwowskiego Archidiecezjalnego Seminarium Duchownego. Pod koniec września, w tym samym roku, w ramach akcji przesiedlenia ludności kresowej na ziemię zachodnie powojennej Polski, przeniósł się wraz z innymi seminarzystami do Kalwarii Zebrzydowskiej. W dniu 25 czerwca 1950 roku otrzymał święcenia kapłańskie z rąk arcybiskupa Eugeniusza Baziaka. W latach 1950-1951 był wikariuszem w parafii św. Andrzeja Boboli w Baszni Dolnej koło Lubaczowa. Rok później rozpoczął studia doktoranckie na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie w roku 1952 uzyskał tytuł doktora teologii. Rok później rozpoczął studia specjalistyczne na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, które ukończył w 1955 roku, uzyskawszy tytuł doktora filozofii. W 1965 roku uzyskał habilitację na Wydziale Filozofii Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie na podstawie rozprawy *Poznanie religijne Boga według Romano Guardiniego*. W roku 1967 uzyskał nominację na profesora nadzwyczajnego, a w 1976 otrzymał tytuł profesora zwyczajnego. W latach 1982-1988 pełnił funkcję rektora Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Dnia 23 czerwca 1984 roku ksiądz Jaworski otrzymał sakrę biskupią w Katedrze na Wawelu. Równocześnie zostały mu powierzone przez Ojca Świętego Jana Pawła II obowiązki Administratora Apostolskiego archidiecezji lwowskiej z siedzibą w Lubaczowie. W 1991 roku Biskup Jaworski został mianowany Arcybiskupem i Metropolitą Lwowa. Funkcję tę pełnił do roku 2008. W 2001 roku kreowany kardynałem (*in pectore* od roku 1998). Zmarł 5 września 2020 r. w Krakowie.

⁴ Por. M. JAWORSKI, Homilie wygłoszone 14.02.1998 r. w Nawarii, s. 1-2, 9.06.2001 r. we Lwowie, w Katedrze pw. Wniebowzięcia NMP, s. 1, 2.12.2001 r. w Łanowicach, s. 1.

⁵ Por. Homilia wygłoszona 6.08.1998 r. w Dobromilu, s. 2.

przedstawi refleksję Homilisty odnośnie do tego, jak Duch Święty działa w Kościele i staje się niezwykłą siłą w życiu wierzącego, która pobudza uczniów Chrystusa do dawania żywego świadectwa wiary.

1. DUCH ŚWIĘTY ŹRÓDŁEM POZNANIA BOGA

Kardynał podkreśla, że Boga Ojca i Syna, a także całą ekonomię zbawienia⁶, można poznać i zrozumieć tylko przy pomocy trzeciej Osoby Boskiej. Jest on głęboko przekonany, że Duch Święty dopełnia całą wiedzę na temat Boga Ojca i Syna i oświeca całą rzeczywistość poznania ludzkiego. Dzięki Duchowi Świętemu człowiek ma zdolność i siły, aby rozpocząć drogę wiary i dążyć do osiągnięcia świętości⁷. Na drodze wiary w sercu człowieka bardzo często rodzą się różne pytania dotyczące relacji wewnętrznych zachodzących w Bogu. Wobec tego pozostaje ciągły niedosyt wiedzy i ograniczenie w poznawaniu relacji bosko-ludzkiej. Dlatego potrzebny jest Ten, który poruszy władze poznawcze, potrzebny jest Ten, który może oświecić ograniczony ludzki umysł i pomóc na drodze poznania. To właśnie Duch Święty jako trzecia Osoba Boska, jako Ten, który zna Boga i Jego relacje międzyosobowe od wewnątrz, może pomóc dojść do poznania tajemnicy Boga i wejść w zażyłą relację z Nim⁸.

Zdaniem Kardynała Jaworskiego Duch Święty w sposób szczególny przemawia do człowieka w czasie liturgii, gdy uczestniczymy w liturgii Słowa, i wtedy możemy doświadczyć mocy Ducha Świętego, to właśnie On poucza nas o Jezusie Chrystusie, w którym jest zbawienie. To spotkanie z Chrystusem w Duchu staje się także w człowieku źródłem wewnętrznej przemiany⁹. W swoim nauczaniu biskup Lwowa podkreśla, że: „musi najpierw zstąpić Duch Święty, aby nastąpiła pełnia rozumienia dzieła zbawczego Jezusa Chrystusa”¹⁰. W tych słowach jest obecna głęboka świadomość, że w czasie liturgii Słowa wierni dotykają wielkiego misterium, które bez pomocy Ducha Świętego nie może być przyjęte i realizowane w życiu człowieka. W kontekście „przypowieści o siewcy” (por. Mt 13, 3-9; Mk 4, 3-9; Łk 8, 5-8) Biskup Lwowa zaznacza też, że Bóg zasiewa w sercach ludzkich słowo Boże, które z jednej strony może

⁶ Ekonomia zbawienia to pojęcie, które określa wszystkie dzieła Boże, przez które On się objawia i udziela swego życia (por. KKK 236).

⁷ Por. W. BUKOWSKI, *Świętość chrześcijanina w nauczaniu ks. Kardynała Mariana Jaworskiego arcybiskupa Lwowskiego (1991-2008)*, Wydawnictwo „Bonus Liber”, Rzeszów 2012, s. 84.

⁸ Por. tamże.

⁹ Por. Homilia wygłoszona 24.05.1998 r. we Lwowie, w parafii św. Michała Archanioła, s. 2.

¹⁰ Por. Homilia wygłoszona 30.05.1998 r. we Lwowie, w Katedrze pw. Wniebowzięcia NMP, s. 1.

być zagłuszone „sprawami świata”, natomiast z drugiej strony może przynieść obfite owoce. Żywotność słowa Bożego zależy od tego, w jakim stopniu człowiek otworzy się na łaskę Ducha Świętego. To Duch Święty przyczynia się do tego, że może ono nieustannie owocować w życiu codziennym człowieka¹¹.

Kardynał Jaworski zauważa, że ten dar Ducha Świętego w sposób szczególny otrzymujemy w czasie modlitwy. To właśnie modlitwie przypisuje on „miejsce obcowania duszy ludzkiej z Bogiem”. Jego zdaniem dar Ducha Świętego polega na tym, że Duch uobecnia Boga w sercu człowieka, a także daje światło wiary, które odsłania przed człowiekiem prawdziwe oblicze Boga¹². Do takiego przekonania biskup Lwowa dochodzi, rozważając scenę biblijną, która przedstawia Przemienienie Jezusa na górze Tabor (Mt 17, 1-8; Mk 9, 2-8). W swoim nauczaniu podkreśla on, że to właśnie Duch Święty pozwala człowiekowi stanąć w czasie głębokiej modlitwy w obecności Pana i jeżeli człowiek otwiera się na tę łaskę obcowania z Bogiem, to podobnie jak uczniowie może odczuć wielki zachwyt i radość, które są owocem modlitwy w Duchu¹³. Takie spotkanie człowieka z Bogiem żywym sprawia, że wiara rozumiana jako relacja, jako komunika będzie ciągle pogłębiana i umacniana.

Dynamizm działania Ducha Świętego w dużej mierze zależy od wewnętrznej postawy samego człowieka. Kardynał Jaworski uwarściwia, iż Bóg udziela mocy Ducha tylko tym, którzy mają „serce pokorne”. Człowiek nacechowany prostotą ducha jest najbardziej otwarty na działanie Boga. Zdaniem Biskupa Lwowa dar Ducha Świętego polega na zdolności rozumienia słowa Bożego. Człowiek o pokornym sercu dzięki łasce Boga otwiera się na tę prawdę, że tylko Chrystus jest Drogą, Prawdą i Życiem (por. J 14, 6). Według Jaworskiego taki człowiek jest w stanie przyjąć jako swoje słowa wypowiedziane przez Piotra: „Panie, do kogóż pójdziemy? Ty masz słowa życia wiecznego” (J 6, 68)¹⁴. Duch Święty jawi się tutaj jako źródło poznania Boga, które prowadzi do przekonania, iż jedynie w Bogu człowiek może osiągnąć pełnię zbawienia.

¹¹ Por. Homilia wygłoszona 10.07.2005 r. w Trzcieńcu, s. 2, oraz 11.07.1999 r. w Mościskach, s. 1.

¹² „Kiedy Pan Jezus zesłał Ducha Świętego, wtedy apostołowie zostali naprawdę oświeceni..., rozumieli to wszystko, co Jezus do nich mówił i czego nauczał. Dzięki światłu Ducha Świętego stali się tymi, którzy nie tylko uwierzyli, ale poznali Jezusa Chrystusa. To było światło wiary, które zapalił Duch Święty, i teraz my, którzy patrzymy na te skutki działania, rozumiemy, czym jest Duch Święty w życiu wierzącego, czym jest Duch Święty w życiu Kościoła”. Homilia wygłoszona 9.06.2001 r. we Lwowie, w Katedrze pw. Wniebowzięcia NMP, s. 1-2.

¹³ Por. Homilia wygłoszona 6.08.1998 r. w Dobromilu, s. 2-3.

¹⁴ Por. Homilia wygłoszona 1.04.2002 r. we Lwowie, w Katedrze pw. Wniebowzięcia NMP, s. 2.

Poznanie Boga w Duchu Świętym jest rzeczą niezwykle ważną, ponieważ wiąże się z utrwaleniem w duszy ludzkiej prawdziwego Bożego obrazu. Z kolei chrześcijanin, który nie zna Boga, albo zna Go zbyt mało, nie jest zdolny – zdaniem kard. Jaworskiego – nawiązać relacji ufności ze swoim Stwórcą. Ponadto taki człowiek stanowi zgorszenie dla innych, a nawet niekiedy może stanąć na przeszkodzie dla tych, którzy szukają w swoim życiu Boga¹⁵.

Natomiast gdy człowiek otwiera się na działanie Ducha, wtedy swoją postawą przyczynia się wręcz do zauroczenia Bogiem innych ludzi. Tutaj za wzór kard. Jaworski stawia postawę apostołów, którzy dopiero po zesłaniu Ducha Świętego doskonale zrozumieli wszystkie słowa wypowiedziane przez Pana Jezusa przed Jego męką. Owo zrozumienie nauki Chrystusa pobudziło ich do rozpoczęcia dzieła ewangelizacji. W każdym z nich obudziło się pragnienie dzielenia się radosną nowiną o Bożym zbawieniu z tymi, którzy Chrystusa jeszcze nie znali¹⁶.

Duch Święty pomaga spojrzeć na egzystencję ludzką przez pryzmat życia samego Chrystusa. W tej kwestii kard. Jaworski odwołuje się szczególnie do męki Jezusowej. Patrząc na bolesne doświadczenie Jezusa, na chwilę próby, Jego cierpienie i śmierć na krzyżu, która została przewyciężona przez zmartwychwstanie, człowiek może odnieść tę tajemnicę do swojego życia. W ten sposób łaska Ducha Świętego pozwala wiernemu przeżywać również swoje bolesne chwile w zbawczej perspektywie Chrystusa¹⁷.

2. DUCH ŚWIĘTY „DUSZĄ KOŚCIOŁA”

Kardynał Jaworski jest świadomy tego, że wiara nie tylko sprowadza się do poznania Boga w Duchu Świętym, lecz także powinna być wyrażana w konkretnych czynach. Opierając się na nauczaniu Kościoła, podkreśla konieczność wyrażania swojej wiary w postaci dawania świadectwa¹⁸. Tutaj również nieodzowną pomocą jest działanie Ducha Świętego, ponieważ przy pomocy Ducha Świętego poznajemy „sprawy Boże”¹⁹ i stajemy się świadkami

¹⁵ Por. Homilia wygłoszona 11.11.2006 r. w Żydaczowie, s. 1.

¹⁶ Por. Homilia wygłoszona 8.07.2006 r. w Tarnopolu, s. 1.

¹⁷ Por. Homilia wygłoszona 16.07.2006 r. w Połupanówce, s. 1.

¹⁸ Por. KKK 1816.

¹⁹ Sprawy Boże – tutaj rozumiane są jako tajemnice Wcielenia, Męki i Zmartwychwstania Chrystusa, które mają konkretne odniesienie do życia ludzkiego.

tych „spraw Bożych” w swoim środowisku²⁰. Duch Święty nie tylko przyczynia się do zrodzenia wiary, lecz także prowadzi do dojrzałości wiary, która wyraża się w dawaniu świadectwa. Z kolei ono urzeczywistnia się w pełnym i świadomym uczestnictwie w sakramentach świętych, łączności z Bogiem na modlitwie oraz zachowaniu moralnej postawy życiowej, podyktowanej Bożymi przykazaniami²¹. Odwołując się do wydarzenia Pięćdziesiątnicy, Biskup Lwowa twierdzi, że człowiek, przyjmując Ducha Świętego, może – podobnie jak Apostołowie – stać się „dojrzałym wyznawcą Chrystusa, czyli chrześcijaninem, który nie tylko wyznaje wiarę w Niego, lecz także dzieli się tą wiarą z innymi”²².

Wydarzenie Pięćdziesiątnicy ma wielkie znaczenie dla kard. Jaworskiego. Niejednokrotnie w swoim nauczaniu nazywa on ten kulminacyjny moment w życiu apostołów „wiosną Kościoła”. Jego zdaniem Chrystus, udzielając swoim uczniom mocy Ducha Świętego, nie tylko utwierdził ich wiarę w Jego zmartwychwstanie, lecz także uzdolnił ich do przekazywania tej wiary następnym pokoleniom²³. Kardynał podkreśla, że tego wydarzenia nie możemy zamknąć tylko w przeszłości, ponieważ to „wylanie Ducha Świętego” na uczniów dokonuje się nadal w liturgii, pod sakramentalnymi znakami, w szczególności sposób w czasie udzielenia sakramentu chrztu świętego i bierzmowania²⁴. Duch Święty zesłany przez Jezusa Chrystusa jest ciągle obecny i działa w Kościele.

W sakramencie chrztu świętego każdy człowiek upodabnia się do Chrystusa, który został namaszczoney Duchem Świętym (por. Iz 61, 1; Łk 4, 16-22), zewnętrznym wyrazem udzielenia tej łaski jest namaszczenie olejem, którego kapłan dokonuje w czasie tego obrzędu. W tej chwili człowiek ochrzczony staje się na wzór Chrystusa umiłowanym dzieckiem Boga, który w ten sposób zaprasza go do wspólnoty ze sobą. Owe narodziny i wejście do Bożej rodziny dokonują się właśnie dzięki mocy Ducha Świętego²⁵. Jest to początek zażyłej relacji człowieka z Bogiem, która później – w miarę otwierania się na działanie Ducha Świętego – może być coraz bardziej pogłębiona.

W sakramencie bierzmowania, który Kardynał Jaworski nazywa zgodnie z inspiracją Katechizmu Kościoła Katolickiego²⁶ „sakramentem dojrzałości

²⁰ Por. Homilia wygłoszona 30.05.1998 r. we Lwowie, w Katedrze pw. Wniebowzięcia NMP, s. 2.

²¹ Por. Homilia wygłoszona 21.11.1998 r. w Rawie Ruskiej, s. 2, oraz 29.11.1998 r. w Samborze, s. 2.

²² Tamże.

²³ Por. Homilia wygłoszona 21.11.1998 r. w Rawie Ruskiej, s. 1.

²⁴ Por. Homilia wygłoszona 20.05.2002 r. w Mościskach, s. 1.

²⁵ Por. Homilia wygłoszona 11.10.1998 r. w Kurowicach, s. 2, oraz 25.05.1996 r. we Lwowie, w Katedrze pw. Wniebowzięcia NMP, s. 1.

²⁶ KKK 1308.

chrześcijańskiej”²⁷, dokonuje się pełne wylanie Ducha Świętego, jakie kiedyś stało się udziałem apostołów w czasie Pięćdziesiątnicy²⁸. Ten sakrament przynosi wzrost i pogłębienie łaski chrzcielnej, co powoduje, że człowiek jeszcze ściślej łączy się z Chrystusem, pomnaża w sobie Dary Ducha Świętego i staje się prawdziwym świadkiem swojej przynależności do Boga²⁹. Biskup Lwowa nadaje wielkie znaczenie temu wydarzeniu, ponieważ – jak uważa – jest to: „łaska zstąpienia Boga w Duchu do duszy człowieka”³⁰. Jest mocno przekonany, że ta obecność Boga poprzez działanie Ducha w sercu człowieka nie jest pasywna, lecz można w niej dostrzec również dynamizm Bożej obecności. Dzieje się tak, jeżeli człowiek otwiera się na tę łaskę, wtedy Bóg w nim działa, prowadzi go i umacnia na drodze wiary³¹. Wtedy człowiek staje się jeszcze pełniej upodobniony do Chrystusa i tak jak Chrystus został posłany przez swojego Ojca, bierzmowany również otrzymuje zadanie pójścia w świat, by przepowiadać i dawać świadectwo o Jezusie Chrystusie³².

Powszechne posłannictwo dzielenia się wiarą i głoszenia radosnej Nowiny jest zadane całemu Kościołowi³³. Zanim wspólnota rozpocznie realizację misji głoszenia, musi najpierw przyjąć dar Ducha Świętego. Przez Niego Chrystus staje się obecny we wspólnocie wierzących i za Jego przyczyną wszyscy zebrani stanowią Kościół. W tym kontekście Kardynał nazywa Ducha Świętego „duszą Kościoła”³⁴, ponieważ upodabnia się On do duszy, która ożywia ciało

²⁷ Por. Homilia wygłoszona 20.05.2002 r. w Mościskach, s. 2.

²⁸ „[Prorok Joel] mówi: «synowie wasi i córki wasze będą prorokować» (por. Jl 3, 1). Co to znaczy? Moi drodzy, to znaczy, że każdy z was otrzymuje tego Ducha Świętego, ażebyście mogli poznawać sprawy Boże, ażebyście mogli je przepowiadać i wyznawać. To właśnie dokonuje się w sposób pełny w sakramencie bierzmowania”. Homilia wygłoszona 30.05.1998 r. we Lwowie, w Katedrze pw. Wniebowzięcia NMP, s. 2.

²⁹ Por. KKK 1303.

³⁰ Por. Homilia wygłoszona 25.05.1996 r. we Lwowie, w Katedrze pw. Wniebowzięcia NMP, s. 1.

³¹ Por. tamże, s. 2.

³² Por. Homilia wygłoszona 11.10.1998 r. w Kurowicach, s. 2, oraz 20.05.2002 r. w Mościskach, s. 1-2.

³³ Papież Franciszek wyjaśnia, iż ewangelizacja może się dokonywać poprzez „[...] niesienie Ewangelii osobom, z którymi każdy ma do czynienia, zarówno najbliższym, jak i nieznanym. Jest to nieformalne przepowiadanie słowa, które może się urzeczywistniać podczas rozmowy, a także to, które podejmuje misjonarz odwiedzający jakiś dom. Być uczniem znaczy być zawsze gotowym, by nieść innym miłość Jezusa, i dokonuje się to spontanicznie w jakimkolwiek miejscu, na ulicy, na placu, przy pracy, na drodze”. EG 127.

³⁴ Por. JAN PAWEŁ II, *Potęga wiary. Papieskie katechezy o wierze*, Wydawnictwo M, Kraków 2012, s. 174.

ludzkie³⁵. To działanie Ducha Świętego czyni wspólnotę Kościoła żywą i dynamiczną, która napełniona Jego mocą, ma zdolność do głoszenia Chrystusa i Jego zbawczego dzieła. Kardynał uważa, że to właśnie Duch Święty pomaga rozeznaczyć powołanie do głoszenia Ewangelii. Nawiązując do wydarzenia Pięćdziesiątnicy podkreśla, że: „Duch Święty zostaje dany uczniom, aby oni naprawdę zrozumieli swoją misję apostołów i by przez swoją misję przyczynili się do budowania Kościoła”³⁶. Duch sprawia, że Chrystusowe wezwanie: „Idźcie więc i nauczajcie [...]” (por. Mt 28, 19), rzeczywiście jest realizowane przez apostołów³⁷. Również Duch Święty pobudza współczesnych uczniów, aby poprzez głoszenie Ewangelii przyczyniali się do wzrostu rodziny wierzących, jaką jest Kościół.

Pośród wielu różnych owoców działania Ducha Świętego Biskup Lwowa w szczególny sposób wyróżnia odwagę. Nawiązując do postawy lęku, który uczniowie Jezusa odczuwali po zmartwychwstaniu Jezusa, Kardynał podkreśla, że to właśnie w momencie Pięćdziesiątnicy otrzymują oni dar odwagi. Od tej chwili dzięki temu darowi nie boją się już swej przynależności do Chrystusa, a nawet publicznie zaczynają świadczyć o zbawczych wydarzeniach, jakich Bóg dokonał przez swojego Syna. Zdaniem Kardynała działanie Ducha Świętego w życiu chrześcijanina też można poznać po tym, że nie boi się on swoim słowem, a nawet czynem publicznie świadczyć o Bogu³⁸.

Na drodze wiary Duch ciągle towarzyszy człowiekowi i dodając mu odwagi, umożliwia manifestację wiary, która wyraża się poprzez postawy dawania świadectwa o swojej przynależności do Boga. Kardynał Jaworski podkreśla, że Pięćdziesiątnica – wylanie Ducha Świętego – odbywa się również w czasach współczesnych i dlatego wskazuje na poszczególne miejsca, w których możemy doświadczyć zbawczej mocy Ducha Świętego. Dostrzega działanie Ducha w liturgii, szczególnie w sakramentach chrztu świętego i bierzmowania. Wskazuje również na działanie Ducha Świętego w czasie słuchania słowa Bożego, gdy – jego zdaniem – dokonuje się wewnętrzna przemiana człowieka, ponieważ Duch uzdalnia do przyjęcia słowa Bożego, a także do realizowania go w życiu codziennym³⁹.

³⁵ Homilia wygłoszona we Lwowie, w Katedrze pw. Wniebowzięcia NMP 25.05.1996, s. 1, oraz 15.05.2005 r., s. 1.

³⁶ Homilia wygłoszona 14.05.2005 r. w Krysowicach, s. 1, oraz 15.05.2005 r. we Lwowie, w Katedrze pw. Wniebowzięcia NMP, s. 1.

³⁷ Por. tamże.

³⁸ Por. Homilia wygłoszona 16.06.1996 r. w Łanowicach, s. 3.

³⁹ Zob. S. DYK, *Teologia głoszenia słowa Bożego według Dz 2*, „Roczniki Teologiczne” 49 (2002), z. 6, s. 151.

Modlitwa osobista – zdaniem kard. Jaworskiego – dzięki działaniu Ducha Świętego jest „miejszem obcowania duszy ludzkiej z Bogiem”. W Katechizmie Kościoła Katolickiego jest napisane, że: „modlitwa jest żywym związkiem dzieci Bożych z ich nieskończonego dobrego Ojcem, z Jego Synem Jezusem Chrystusem i z Duchem Świętym”⁴⁰. Biskup Lwowa w swoim przepowiadaniu stale stawia akcent na to, iż to Duch Święty sprawił, że człowiek w chwili chrztu świętego stał się dzieckiem Bożym i to Duch Święty pozwala otworzyć się człowiekowi podczas modlitwy na działanie Bożej łaski.

*

Podsumowując niniejszy artykuł należy podkreślić, iż według nauczania Kardynała Jaworskiego Duch Święty odgrywa zasadniczą rolę w życiu wiary człowieka, ponieważ najpierw wychodzi mu naprzeciw i wzbudza w nim łaskę wiary. Potem – dzięki swojemu działaniu – umożliwia prawdziwe poznanie Boga w Jezusie Chrystusie, co jest fundamentem głębokiego przeżywania swojej relacji z Bogiem. Papież Benedykt XVI w adhortacji apostolskiej *Verbum Domini* pisze: „Bez skutecznego działania «Ducha Prawdy» (J 14, 16) nie można bowiem zrozumieć słów Pana”⁴¹.

Kardynał Jaworski również akcentuje działanie Ducha Świętego we wspólnocie Kościoła. Słusznie zauważa Jego rolę w podtrzymywaniu jedności w Kościele. Z powyższej refleksji wynika, iż dopatruje się w trzeciej Osobie Boskiej tego, który ożywia Kościół i dodaje dynamizmu jego działaniu⁴².

Należy stwierdzić, iż Biskup Lwowa ma świadomość, że wylanie Ducha Świętego, które dokonało się w czasie Pięćdziesiątnicy, nie jest aktem jednorazowym. W swoim przepowiadaniu stale podkreśla, że to wydarzenie nieustannie dokonuje się (aktualizuje się). Uwrażliwia również na różnorodność darów wypływających z Jego działania, chociaż pomija jednocześnie dar mówienia w językach obcych, a także dar prorocstwa⁴³. Wydaje się, że pominięcie wyżej wymienionych darów Ducha Świętego jest podyktowane uwzględnieniem specyfiki mentalności słuchaczy, którzy na co dzień rzadko mogli się zetknąć z takimi charyzmatami.

⁴⁰ KKK 2565.

⁴¹ BENEDYKT XVI, *Adhortacja apostolska „Verbum Domini”*, Wydawnictwo M, Kraków 2010, nr 16.

⁴² Por. S. BUDZIK, *Jak mówić o Duchu Świętym*, w: *Prawdy wiary w przepowiadaniu*, red. W. Przyczyna, Wydawnictwo M, Kraków 2002, s. 69.

⁴³ Por. S. DYK, *Teologia Ducha Świętego według Dz 2, 1-47*, „Kieleckie Studia Teologiczne” 1 (2002), s. 92-93.

Papież Jan Paweł II pisze: „wszystko odbywa się w wierze i przez wiarę, pod kierunkiem Ducha Świętego”⁴⁴. „Doprowadzenie do całej prawdy” dokonuje się więc w wierze i poprzez wiarę, co jest dziełem Ducha Świętego i owocem Jego działania. Duch Święty jest tutaj najwyższym przewodnikiem człowieka: światłem ducha ludzkiego⁴⁵. Biskup Lwowa często w swoim przepowiadaniu wykorzystuje termin „światło wiary”, który zawsze łączy z działaniem Ducha Świętego. Według niego „światłem wiary” jest dar widzenia całej ludzkiej egzystencji przez pryzmat nauki Chrystusa. Według Jaworskiego „światło wiary” to również umiejętność dostrzeżenia w swoim życiu Bożej obecności i łaski.

W encyklice *Lumen Fidei* papież Franciszek zaznacza: „wiara nie tylko patrzy na Jezusa, ale patrzy z punktu widzenia Jezusa, Jego oczami: jest uczestnictwem w Jego sposobie patrzenia”⁴⁶. Zdaniem kard. Jaworskiego do takiego sposobu patrzenia na ludzką egzystencję uzdalnia Duch Święty, który jest wielkim darem Chrystusa po zmartwychwstaniu. Życie w relacji z Jezusem i Jego sposób widzenia świata otwiera przed każdym nową przestrzeń do działania.

Ponadto należy zauważyć, iż Kardynał dostrzega w działaniu Ducha Świętego wielki impuls, którego przejawem są mądrość, odwaga i nadzwyczajna wiara⁴⁷. Jaworski rozumie i wielokrotnie zaznacza, iż od Ducha zależy treść głoszenia słowa Bożego, a także inicjatywa ewangelizowania. Według niego ten sam Duch, który kierował pierwotną wspólnotą chrześcijańską, również i dzisiaj prowadzi Kościół na drodze do spotkania z Panem.

BIBLIOGRAFIA

- BENEDYKT XVI, Adhortacja apostolska „Verbum Domini”, Wydawnictwo M, Kraków 2010.
- BUDZIK S., Jak mówić o Duchu Świętym, w: Prawdy wiary w przepowiadaniu, red. W. Przyczyna, Wydawnictwo M, Kraków 2002, s. 63-73.
- BUKOWSKI W., Świętość chrześcijanina w nauczaniu ks. Kardynała Mariana Jaworskiego arcybiskupa Lwowskiego (1991-2008), Wydawnictwo „Bonus Liber”, Rzeszów 2012.
- DYK S., Teologia Ducha Świętego według Dz 2, 1-47, „Kieleckie Studia Teologiczne” 1 (2002), s. 76-95.
- DYK S., Teologia głoszenia słowa Bożego według Dz 2. „Roczniki Teologiczne” 49 (2002), z. 6, s. 149-169.
- FRANCISZEK, Encyklika „Lumen fidei”, Wydawnictwo M, Kraków 2013.
- GÓZDŹ K., Logosowy charakter wiary według Josepha Ratzingera – Benedykta XVI, „Polonia Sacra” 17 (2013), nr 2 (33), s. 43-52.

⁴⁴ JAN PAWEŁ II, *Potęga wiary*, s. 148.

⁴⁵ Por. tamże.

⁴⁶ FRANCISZEK, *Encyklika „Lumen fidei”*, Wydawnictwo M, Kraków 2013, nr 18.

⁴⁷ Por. S. DYK, *Teologia Ducha Świętego*, s. 85.

JAN PAWEŁ II, Potęga wiary. Papieskie katechezy o wierze, Wydawnictwo M, Kraków 2012.

Katechizm Kościoła Katolickiego, Wydawnictwo Pallottinum, Poznań 2002.

JAWORSKI Marian, Homilie wygłoszone w latach 1996-2006 (rkp.): 25.05.1996 r., Lwów, Katedra pw. Wniebowzięcia NMP; 16.06.1996 r., Łanowice; 14.02.1998 r., Nawaria; 24.05.1998 r., Lwów, parafia św. Michała Archanioła; 30.05.1998 r., Lwów, Katedra pw. Wniebowzięcia NMP; 6.08.1998 r., Dobromil; 11.10.1998 r., Kurowice; 21.11.1998 r., Rawa Ruska; 29.11.1998 r., Samborz; 11.07.1999 r., Mościska; 9.06.2001 r., Lwów, Katedra pw. Wniebowzięcia NMP; 2.12.2001 r., Łanowice; 1.04.2002 r., Lwów, Katedra pw. Wniebowzięcia NMP; 20.05.2002 r., Mościska; 14.05.2005 r., Krysowice; 15.05.2005 r., Lwów, Katedra pw. Wniebowzięcia NMP; 10.07.2005 r., Trzcieniec; 8.07.2006 r., Tarnopol; 16.07.2006 r., Połupanówka; 11.11.2006 r., Żydaczów; 11.10.1998 r., Kurowice.

WIARA JAKO ŁASKA DUCHA ŚWIĘTEGO.
ANALIZA NA PODSTAWIE PRZEPOWIADANIA
KARDYNAŁA MARIANA JAWORSKIEGO

Streszczenie

Katechizm Kościoła Katolickiego w punkcie 737 zawiera informację o kluczowej roli Ducha Świętego, który nie tylko „przygotowuje ludzi”, ale ponadto „uprzedza ich swoją łaską, aby pociągnąć ich do Chrystusa”. Trzecia Osoba Trójcy Świętej pełni zatem istotną rolę dla zaistnienia oraz rozwoju wiary człowieka. Wymienione zagadnienie w swoim przepowiadaniu rozwijał podczas blisko 18-letniej posługi w Archidiecezji Lwowskiej Kardynał Marian Jaworski. Niniejszy artykuł prezentuje najważniejsze zagadnienia dotyczące roli Ducha Świętego w kształtowaniu i rozwoju wiary. Analiza materiału empirycznego pozwoliła na podział odnalezionych odniesień w dwóch grupach. Pierwsza dotyczy Ducha Świętego, który jest „Duszą Kościoła”. Druga koncentruje się wokół pojęcia Trzeciej Osoby Trójcy, która warunkuje i jest źródłem poznania Boga.

Słowa kluczowe: Kardynał Marian Jaworski; wiara; łaska; Duch Święty.